

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözünden İlkokul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarımı

Transfer of Intangible Cultural Heritage in Primary School Turkish Courses From Class Teacher Candidates

 <https://doi.org/10.52105/temelegitim.3.2.2>

Sakine HAKKOYMAZ¹

 <https://orcid.org/0000-0002-3005-7900>

Geliş Tarihi/Received: 25/03/2021 Kabul Tarihi/Accepted: 12/04/2021 Yayın Tarihi/Published: 15/04/2021

Özet:

Bu çalışma sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarımına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim öğretim yılında bir vakıf üniversitesinin Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında 4. sınıfta öğrenim gören 13 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu yedi sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden içerik analizi kullanılmış ve veriler yorumlanmıştır. Araştırma sonuçları gelen bir şekilde değerlendirildiğinde sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel miras kavramını tanıdıkları ve bu mirasın öğretiminin önemli olduğu görüşünü benimsedikleri görülmüştür. Öğretmen adayları somut olmayan kültürel mirasın unsurlarından olan gösteri sanatlarını anlatan metinlere ve milli-manevi değerlere yönelik metinlere Türkçe dersi kitaplarında daha çok yer verilmesi gerektiğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca sınıfta ve evde uygulamalı etkinlikler yapılması, kültürel unsurların olduğu yerlere gezi düzenlenmesi ya da bu unsurları anlatan film/belgesellerin sınıfta izletilmesine yönelik önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Somut Olmayan Kültürel Miras, Sınıf Öğretmeni Adayı, Türkçe Dersi.

Abstract:

In this study, the Intangible Cultural Studies of classroom teacher candidates in primary school Turkish lessons It was carried out in order to determine their views on the Transfer of Heritage. Qualitative research design was used in the research. The participants of the study consist of 13 teacher candidates studying in the 4th grade at the Department of Primary Education, Department of Primary Education of a foundation university in the academic year of 2020-2021. A semi-structured interview form consisting of seven open-ended questions was used as data collection tool in the study. In the analysis of the data, content analysis, one of the qualitative data analysis techniques, was used and the data were interpreted. When the results of the research were evaluated, it was seen that the classroom teacher candidates recognized the concept of intangible cultural heritage and adopted the view that teaching this heritage is important. The teacher candidates mentioned that texts describing performing arts, which are elements of the intangible cultural heritage, and texts aimed at national and spiritual values should be included more in Turkish textbooks. In addition, they made suggestions for conducting practical activities in the classroom and at home, organizing trips to places where cultural elements are present, or watching films / documentaries about these elements in the classroom.

Keywords: Intangible Cultural Heritage, Primary School Teacher Candidate, Turkish Lesson.

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Hakkoymaz, S. (2019). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözünden İlkokul Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Mirasın Aktarımı, *Temel Eğitim Dergisi*, 3(2), 15-25. <https://doi.org/10.52105/temelegitim.3.2.2>

Bu makale Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) lisansı ile lisanslanmıştır. Makalenin okuma, indirme, kopyalama, dağıtma ve yazdırma hakları herkes için kalıcı olarak serbest bırakılmıştır.

This article is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license and permanently free for everyone to read, download, copy, distribute and print.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Gaziantep, sakine.hakkoymaz@hku.edu.tr

1. Giriş

Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin (TDK, 2009, s. 1282) olarak tanımlanan kültür; insanların ortak bir şekilde oluşturdukları maddi ve manevi unsurların toplamıdır. Kültür toplumun bir üyesi olarak insanın öğrenip edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Güvenç, 2018, s. 54) Oğuzkan da (1993, s. 91) bir toplumu veya halkın diğer toplumlardan ayıran, hem maddi hem de manevi alanlarda oluşturulan ürünlerin tamamını kültür olarak nitelendirmektedir. Tanımdan da anlaşıldığı üzere her toplumun var olmasını sağlayan ve diğer toplumlardan o toplumu ayıran kendine has bir kültürü bulunmaktadır. Kültürün heykel, kale, para vb. maddi tarafını oluşturulan öğeleri somut kültürel miras olarak değerlendirilirken; sözlü gelenekler, doğa ve evrenle ilgili uygulamalar, halk dansları, el sanatları, tören ve ritüeller vb. gibi manevi yönünü ve geleneksel bir şekilde aktarılan ve beceriye dayalı olan öğeleri ise somut olmayan kültürel miras olarak değerlendirilmektedir (Kirshenblatt-Gimblett, 2004; Gürel, 2018; UNESCO, 2019).

Somut olmayan kültürel miras terimi (SOKÜM), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun (UNESCO) kültürel mirasın korunması için gerçekleştirdiği çalışmaların bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. UNESCO'nun Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihlerindeki 32.Genel Konferansında "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" kabul edilmiştir. Aynı zamanda sözleşme üç yıl sonra TBMM'nin 19.01.2006 tarihli oturumunda oy birliği ile kabul edilmiş, Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (No: 5448) ile 21 Ocak 2006 tarih ve 26056 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (UNESCO, 2018). Kanundan sonra Türkiye'de ulusal envanter çalışmalarının yanı sıra çeşitli sivil toplum kuruluşları sözleşmeye akredite olmuşlardır (Oğuz, 2013). Bu sözleşme; bir toplumun kendi kültürel kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ve kuşaktan kuşağa aktarmak suretiyle günümüze kadar getirdiği somut olmayan kültürel miraslarını korumasına ve gelecek kuşaklara aktarmasına katkı sağlayacak yol, yöntem ve imkânları tanımlamaktadır (Oğuz, 2009, s. 8). Kısaca SOKÜM Sözleşmesi ile yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olan kültürel unsurların tespiti, korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amaçlanmıştır. Sözleşmede (2003, s. 49) sözlü ve somut olmayan kültürel miras yapıtları aşağıdaki başlıklar altında sınıflandırılmıştır:

- Sözlü gelenekler ve anlatımlar
- Gösteri sanatları
- Toplumsal uygulamalar, ritüeller, festivaller
- Halk bilgisi, evren ve doğa ile ilgili uygulamalar
- El sanatları geleneği

İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Türkiye Temsili Listesindeki unsurlar Aralık 2019 tarihinde şu şekilde belirlenmiştir: Meddahlık, Mevlevi Sema Törenleri, Karagöz-Hacivat, Geleneksel Sohbet Toplantıları (Yaren, Barana, Sıra Geceleri), Nevruz, Âşıklık Geleneği, Korkut-Korkut Ata Mirası: Kültürü, Efsaneleri ve Müziği, Alevi-Bektaşî Ritüeli Semah, Geleneksel Türk Okçuluğu (vb.), Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali, Geleneksel Tören Keşkeği, Türk Kahvesi ve Geleneği, Mesir Macunu Festivali, Ebru sanatı, Türk Kâğıt Süsleme Sanatı, Geleneksel Çini Sanatı, İnce Ekmek Yapımı ve Paylaşımı Geleneği, Bahar Bayramı Hıdırellez (UNESCO, 2019).

Toplumlar kültürlerini gelecek kuşaklara aktarmak isterler. Bu nedenle kültürel aktarım öncelikle ailede anne babadan çocuklara olacak şekilde başlar. Aileden sonra ise kültürel mirasın korunması ve aktarılması sürecinde kültürel miras eğitimi önemli bir işleve sahiptir (Çulha-Özbaş, 2014). Eğitimin sürdürülebilir mirasın korunmasını kurumsallaştırmak ve bu mirası daha geniş kitlelere ulaştırmak amacıyla resmi bir mekanizması bulunmaktadır (Hunter, 1988; Patrick, 1988; Copeland, 2006; Ekici, 2004). Türk eğitim sisteminin genel amaçları arasında da bireylerin kültürel mirası benimsemeleri; sahip çıkmaları ve geliştirmeleri yer almaktadır. Dolayısıyla eğitim sistemleri aracılığıyla kültürel mirası korumak ve aktarmak için farkındalık oluşturulması büyük önem arz etmektedir.

Akhan (2014, s. 726), Türkiye'de örgün eğitimde kültürel miras eğitiminin en çok Sosyal Bilgiler, Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih ve Türkçe derslerinde verildiğini ifade eder. Temel eğitim basamağında somut olmayan mirasın tanınması planlı bir şekilde aktarılabilir en uygun derslerden biri ana dil

eğitimi dersi olan Türkçe dersidir. Kültürün en önemli aktarıcısının dil olması sebebiyle eğitimde Türkçe dersi ayrı bir önem kazanmaktadır. Türkçe dersleri çerçevesinde kültürel miras eğitiminin doğru şekilde yürütülebilmesi ve önemine ilişkin farkındalık kazandırması noktasında gelecek nesilleri yetiştiren sınıf öğretmenlerine önemli görevler düştüğü görülmektedir.

Sınıf öğretmenlerinden beklenen ise bu görevi bilinçli şekilde uygulamasıdır. Bu noktada sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel mirasa ilişkin görüşlerini belirlemek önem kazanmaktadır. Bu çalışma ile somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalığın artırılmasına yönelik gerçekleştirilecek çalışmaların etkililiğini artırması amaçlanmaktadır. İlgili araştırmalar incelendiğinde de bugüne kadar somut olmayan kültürel miras üzerine birçok bilimsel çalışma yapılmış ve özellikle de eğitimle ilişkisi incelenmiştir. Ancak eğitimle olan ilişkisi daha çok sosyal bilgiler üzerinden araştırılmaya çalışılmıştır (Avcı ve Memişoğlu, 2016; Akhan, 2014; Azrak ve Yalçınkaya, 2020; Demirezen ve Aktaş, 2020) alanyazında somut olmayan kültürel mirasla ilgili çocuklara rehber olacak sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerinin incelendiği çalışmaların olmadığı görülmüştür. İlkokuldan başlayarak somut olmayan kültürel mirasın korunması ve bu konuda farkındalık oluşturmak çocuklar için oldukça önemlidir. Somut olmayan kültürel miras aktarımında üzerinde durulması gereken önemli noktalardan biri de öğretmen adaylarının konuya ilişkin düşünceleridir. Yapılan bu çalışma ile konuyla ilgili yeni ve derinlemesine çalışmalar yapmak üzere araştırmacıları teşvik edeceği ve alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki soruya cevap aranmıştır.

- *Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe dersi kapsamında aktarılmaya çalışılan somut olmayan kültürel mirasa ilişkin görüşleri nelerdir?*

2. Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada ilkökul Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel mirasın aktarımında sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini ortaya koymak amacıyla nitel araştırma desenlerinden durum çalışmasına göre tasarlanmıştır. Durum çalışmaları, olgu ve bağlam arasındaki sınırların açıkça belirgin olmadığı zamanlarda derinlemesine çalışma ve karşılaştırma yapılmasını sağlayan bir araştırma yöntemidir (Patton, 2018; Yin, 2017). Aynı zamanda durum çalışması güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi içinde çalışan ve araştırmacı tarafından kontrol edilemeyen bir olgu ya da olayı derinliğine incelemeye imkân tanıyan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.289). Bu çalışmada durum çalışmasına uygun bir şekilde, bir duruma ilişkin veri toplama, bu verileri analiz etme ve yorumlama aşamalarını içeren sistematik bir yol izlenmiştir. Böylelikle araştırma sürecinde elde edilen verilerin açık ve anlaşılır bir biçimde raporlaştırılması amaçlanmıştır.

Araştırma Katılımcıları

Bu araştırmanın katılımcılarını 2020-2021 eğitim öğretim yılında bir vakıf üniversitesinin Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalında 4. sınıfta öğrenim gören 13 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Görüşleri alınan öğretmen adayları, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenmiştir. Bu örneklem hızlı ve pratik olması nedeniyle seçilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Patton (2018), araştırmacılara, araştırmaya katılan kişilerin kimliklerini korumak amacıyla katılımcıların adlarını değiştirerek takma ad kullanmalarını önermektedir. Bu çalışmadaki öğretmen adaylarının kimliklerini korumak amacıyla (Ö1, Ö2, Ö3...) kodu kullanılmıştır. Çalışmaya 6 erkek, 7 kadın öğretmen adayı katılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler, araştırmacı tarafından literatür taraması neticesinde hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş veya görüşme esnasındaki konulara göre yeni soruların da sorulabildiği bir görüşme yöntemidir (Güler, Halicioğlu ve Taşgın, 2015). Araştırmada öncelikle sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel mirasın aktarımına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış bir görüşme formu taslağı hazırlanmıştır. Oluşturulan taslak forma ilişkin Türkçe eğitimi alanında uzman 3 akademisyenden ve 1 ölçme değerlendirme uzmanından

görüş alınmış ve uzman görüşleri doğrultusunda taslak formda gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Daha sonra taslak görüşme formundaki soruların anlaşılabilirliğini tespit etmek amacıyla pilot görüşmeler gerçekleştirilmiş ve anlatım bozukluğuna neden olan ifadeler düzeltilerek, pilot görüşmelerin ardından forma nihai şekli verilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yönteminden faydalanılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının doldurmuş olduğu yarı yapılandırılmış görüşme formları üzerinde kodlamalar yapılarak; veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde asıl amaç, elde edilen verilerin açıklanabilmesini sağlayacak kavram ve ilişkilere ulaşmaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242). Toplanan veriler, öğretmen adaylarının görüşlerine dayalı olarak araştırmacı tarafından kodlanmış; elde edilen kodlar ortak temalar altında bir araya getirilmiş ve tablolaştırılarak sunulmuştur. Tablolaştırılan bu bilgiler daha sonraki dönemlerde olası bir onaylama talebine yönelik olarak saklanmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırma bulgularının geçerliliğine katkı sağlamak amacıyla katılımcıların ifadelerinden uygun örnekler belirlenerek doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Araştırmada Etik

Araştırmaya başlamadan önce Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 03.11.2020 tarihli toplantısında alınan E-804.01-2011030006 sayılı karar ile bu çalışmanın etik ilkelere uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiş; çalışma grubunda bulunan öğretmen adayları bilgilendirilmiş ve onayları alınmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalık düzeylerinin belirlenmeye yönelik yapılan bu araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde sunulacaktır. Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan miras kavramı ile ilgili düşünceleri ve bu kavramı nasıl değerlendirdikleri ile ilgili bulgular Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo-1: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Somut Olmayan Mirasla İlgili Düşünceleri

Temalar	f
Nesilden nesle aktarılan gelenekler	2
Toplum ritüeli	1
Kültürün somut olmayan yönü	3
Elle tutulamayan gözle görülemeyen gelenek ve yaşayış biçimi	1
Kültürel mirasın bir parçası	5

Tablo 1 sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel miras ile ilgili düşüncelerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının "Somut olmayan kültürel miras nedir?" sorusuna çoğunlukla (f=5) *kültürel mirasın bir parçası* şeklinde düşüncelerini ifade ettikleri görülmüştür. Bu düşünceyi *kültürün somut olmayan yönü* (f=3) düşüncesi takip etmektedir. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

"Somut olmayan kültürel miras bir toplumun veya bireylerin, kültürel miraslarının bir parçasıdır". (Ö13).

"Somut olmayan kültürel miras kültürlerin somut olmayan yönleridir". (Ö2)

"Toplumların elle tutulamayan gözle görülemeyen yaşayış şeklidir". (Ö7)

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan mirasın Türkçe dersi kapsamındaki öğretim süreci ile ilgili düşüncelerine yönelik bulgular Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo-2: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Somut Olmayan Kültürel Mirasın Türkçe Dersi Kapsamındaki Aktarım Süreci Hakkındaki Düşünceleri

Temalar	f
Halk hikâyeleri, destanlarımız, masallar, atasözlerimiz gibi sözlü anlatımlardan faydalanma	5
Yaşanılan yere özgü halk anlatılarından örnekler verme	1
Büyüklerinden öğrendiği masal ve hikâyeyi sınıfta anlatma	1
Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde geçen milli ve manevi değerlere vurgu yapma	1
Karagöz, meddah, kukla halk tiyatrosu gibi gösteri sanatlarından örnekler verme	4
Geleneksel oyunlardan faydalanma	1

Tablo 2 incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının “Somut olmayan kültürel mirasın Türkçe dersi kapsamındaki aktarım süreci hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna çoğunlukla (f=5) *Halk hikâyeleri, destanlarımız, masallar, atasözlerimiz gibi sözlü anlatımlardan faydalanma* şeklinde düşünce belirttikleri görülmüştür. Bu düşüncüyü *Karagöz, meddah, kukla halk tiyatrosu gibi gösteri sanatlarından örnekler verme* (f=4) düşüncesi takip etmektedir. Öğretmen adayları görüşlerini bildirirken somut olmayan kültürel miras unsurlarını örnekleyerek vermişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

“Destanlarımız, efsanelerimiz, atasözlerimiz gibi anlatımlar ve karagöz, meddah gibi gösterilerden yola çıkarak yeri gelince sözlü anlatım olarak yeri gelince de video, resim gibi kaynaklardan yararlanarak somut olmayan kültürümüzü yaşatmaya çalışırım”. (Ö1)

“Örneğin; Şanlıurfa’da öğretmenlik yapan bir sınıf öğretmeniysem o bölgeye özgü halk hikâyelerini çocukların büyüklerinden öğrenip derste anlatmalarını isterim”. (Ö2)

“Özellikle Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde bulunan saygı, sevgi, milli ve dini bayramların önemi ve hoşgörü, yardımseverlik gibi geleneğimizde var olan değerlerin öğretilmesi veya hissettirilmesine ağırlık verirdim”. (Ö4)

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan miras öğretiminin önemi ile ilgili düşünceleri ilgili bulgular Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo-3: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Derslerinde Somut Olmayan Kültürel Miras Aktarımının Önemi Hakkındaki Düşünceleri

Temalar	f
Geleceğimize bırakabileceğimiz bir miras	4
Geçmiş ile geleceği arasında köprü görevi görme	1
Yüzyıllar boyunca kültürel devamlılık sağlama	4
Hayatın her alanında var olma	1
Milleti ayakta tutan temel yapı taşı olma	2
Etkili vatandaş olma	1

Tablo 3 sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel miras aktarımının önemi ile ilgili düşüncelerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının “Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel miras aktarımının önemi hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?” sorusuna (f=4) *Geleceğimize bırakabileceğimiz bir miras olduğu ve yüzyıllar boyunca kültürel devamlılık sağladığı* için somut olmayan kültürel mirasın öğretiminin önemli olduğu düşüncesini dile getirilmişlerdir. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

“Toplum toplu yapan en önemli değerlerimiz kültürel miraslarımızdır. Geçmişini bilmeyen bir çocuk geleceğini de bilemez. Kültürünü bilip sahip çıkamazsa da bizim geleceğimize bırakabileceğimiz bir miras kalmamış olur”. (Ö1)

“Bir milleti diğer milletlerden ayıran ve farklı olmasını sağlayan, onu ayakta tutan en önemli ve en çok korunması gereken unsurların başında somut olmayan kültürel mirasımız gelir. Bu nedenle bireylere küçük yaşlardan itibaren her sınıf düzeyinde Türkçe dersi başta olmak üzere

diğer derslerde de bu unsurların öğretilmesi ve hissettirilmesi milletimizin varlığını devam ettirmesi ve asimile olmaması için büyük önem arz etmektedir". (Ö4)

"Bir milletin devam etmesi için somut olmayan kültürel mirasına sahip çıkıp kendi özünü kaybetmemesi gerekmektedir. Kültür geçmişten geleceğe miras yoluyla taşınır ve yaşatılır. Bu nedenle çocuklara önceden öğretilmelidir". (Ö10)

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe ders kitaplarında yer almasını düşündüğü somut olmayan miras öğelerinin neler olabileceği ile ilgili düşünceleri ilgili bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo-4: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alması Gerektiğini Düşündüğü Somut Olmayan Kültürel Miras Öğeleri Hakkındaki Düşünceleri

Temalar	f
Halk hikâyelerine ağırlık verme	2
Deyim ve atasözlerine yer verme	2
Gösteri sanatlarını anlatan metinlere ağırlık verme	3
Milli ve manevi değerlere yönelik metinlere ağırlık verme	3
Kültürel değerlere yer verme	1
Geleneksel el sanatlarına yer verme	2

Tablo 4 sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe dersi kitaplarında yer almasını düşündüğü somut olmayan kültürel miras öğeleri ilgili düşüncelerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının "Türkçe dersi kitaplarında yer alması gerektiğini düşündüğünüz somut olmayan kültürel miras öğeleri nelerdir?" sorusuna (f=3) *gösteri sanatlarını anlatan metinlere ve milli-manevi değerlere yönelik metinlere ağırlık verme* şeklinde düşüncelerini ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

"Halk hikâyeleri, ninniler, karagöz oyunu, meddah, nevrüz gibi somut olmayan kültürel miras unsurların ders kitaplarında daha fazla yer alması gerektiğini düşünüyorum". (Ö10)

"Toplumların gelenekleri, destanları, efsaneleri, atasözleri, gösteri sanatlarını, çeşitli ritüelleri, el sanatları vb. gibi daha birçok değer...". (Ö13)

"Yaşadığımız yerin veya ülkemizin değerleri, geleneksel çocuk oyunları gibi önemli gördüğümüz değerler ders kitapları içerisinde olmalıdır". (Ö8)

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan miras öğretimine katkıları ile ilgili düşüncelerini içeren bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo-5: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Somut Olmayan Kültürel Miras Eğitimine Katkısı Hakkındaki Düşünceleri

Temalar	f
Rol model olma	4
Sorumluluk duyma	1
Çocuğa somut olmayan mirasa ilişkin doğru örnekler sunma	3
Bilinç oluşturma	2
Kültürüne sahip çıkan bireyler yetiştirme	2

Tablo 5 sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin katkılarına yönelik düşüncelerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının "Somut olmayan kültürel miras öğretimine katkınız nedir?" sorusuna cevap olarak (f=4) *rol model olma* şeklinde düşüncelerini ifade ettikleri görülmüştür. Bu düşünceleri daha sonra (f=3) *çocuğa somut olmayan mirasa ilişkin doğru örnekler sunma* takip etmiştir. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

"Bizler sınıf öğretmeni adayları olarak geçmişimizi unutmayıp daha çok araştırıp somut olmayan kültürel miraslarımızı gelecek nesle en doğru şekilde aktarabilmeliyiz". (Ö13)

"Bizlerin somut olmayan kültürel miras eğitimine katkısını bir sorumluluk olarak görmeliyiz. Öğretmenler bu miras aktarımında büyük rol oynamaktadır. Kültürüne sahip çıkma ve doğru aktarımla kaybettiğimiz değerlerimizi bile geri kazanabileceğimize inanıyorum". (Ö3)

"Kültürel değerlere önem veren bireylerin toplumuna, vatanına daha bağlı olacağını düşünüyorum. Okullarda da somut olmayan kültürel miraslar unsurlarında sınıf öğretmeninin bahsedilmesi ile geleceğe daha faydalı bireyler yetiştirilmesine katkı sağlayacağını düşünüyorum". (Ö11)

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan mirasın korunmasına yönelik öğrencilere ne gibi bilgiler verilebileceği hakkındaki düşüncelerini içeren bulgular Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo-6: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Hakkında Öğrencilere Ne Gibi Bilgiler Verebileceği Hakkındaki Görüşleri

Temalar	f
Somut olmayan mirasa karşı duyarlı olma ve onları koruma	4
Yaşadığı bölgedeki somut olmayan miras unsurlarını fark etme	3
Somut olmayan miras unsurlarını yaşatma	3
Milli birlik ve beraberliğin sürdürülmesine büyük katkı sağladığını vurgulama	2
Somut olmayan miras unsurlarının hangi süreçlerden geçerek oluştuğunu anlatma	1

Tablo 6 sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel mirasın korunması noktasında öğrencilere ne gibi bilgiler verilmesi gerektiğine yönelik düşüncelerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının "Somut olmayan kültürel mirasın korunması hakkında öğrencilere hangi bilgiler verilmelidir?" sorusuna çoğunlukla (f=4) *somut olmayan kültürel mirasa karşı duyarlı olma ve onları koruma* şeklinde düşüncelerini ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

"Somut olmayan kültürel miras öğelerini korumaları gerektiğini, yaşayıp yaşatmaları gerektiğinden bahsedilmelidir". (Ö12)

"Bu tür mirasların çok değerli olduğu, bunlar ile diğer milletlerden ayrıldığımızı, birlik ve beraberliğimizin sürdürülmesine büyük katkı sağladığını, somut olmadıkları için unutulma durumu olabileceği açıklanmalıdır". (Ö4)

"Bu mirasların korunması için önce öncelikle bu mirasların her biri öğrencilere anlatılmalıdır. Daha sonra tüm bu mirasları yaşatmanın ve devam ettirmenin bizim görevimiz olduğu düşüncesinin öğrencilere verilmesi gerektiğini düşünüyorum". (Ö10)

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe dersi kapsamındaki somut olmayan miras öğelerini öğrencilere fark ettirmeye yönelik önerilerini içeren bulgular Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo-7: Sınıf öğretmeni adaylarının Türkçe dersleri kapsamındaki somut olmayan kültürel miras öğelerini öğrencilere fark ettirmeye yönelik önerileri

Temalar	f
Sınıfta ve evde uygulamalı etkinlikler yapılmalı	5
Somut olmayan miras öğelerine ait örnek metinler artırılmalı	2
Somut olmayan miras öğelerinin sergilendiği yerlere gezi düzenlenmeli	3
Somut olmayan miras öğelerinin olduğu filmler (Çizgi film /animasyon /belgesel) izletilmeli	3

Tablo 7 sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan miras unsurlarını öğrencilere fark ettirmeye yönelik önerilerini yansıtmaktadır. Tablo incelendiğinde çalışma grubundaki öğretmen adaylarının "Somut olmayan kültürel mirası yaşatmanın ilk şartı fark etmektir. Öğrencilerde bu farkındalığı oluşturmak için sizler neler yapabilirsiniz?" sorusuna çoğunlukla (f=5) *sınıfta ve evde uygulamalı etkinlikler yapılmalı* şeklinde önerilerini ifade ettikleri görülmüştür. Öğretmen adaylarının bir kısmının bu soruya vermiş oldukları cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar şöyledir:

“Öğrencilerime ben ilk önce buldukları yerlerdeki somut olmayan kültürel miras unsurlarını anlatırdım. Bu unsurların sergilendiği ya da yaşatıldığı yerlere gezi düzenlerim”. (Ö6).

“Tarihi mekânları gezdirme, milli bayramlarda kutlama etkinlikleri planlama, sınıf süslemeleri, kendilerinde çağrıştırdığı görseli çizmelerini isteme, şiir okumalarını sağlama veya şiir yazmalarını isteme, drama etkinlikleri, belgesel izleme gibi sayamadığım birçok etkinlik gibi birçok seçenek ile öğrencilerimde bilinç oluşturmaya sağlayabilirim”. (Ö8).

“Öğretmenlik Uygulaması için gittiğim okulda Türkçe ders konumuzda Türk kahvesinin geçmişi, yararları ve zararları konusunu işledikten sonra öğrencilerime görev olarak evde Türk kahvesi yapımını araştırmalarını ve ebeveynlerine yapıp ebeveynlerinin çocukluk yıllarını anlatmalarını istemiştim. Bu ödev sonucunda öğrenciler hem bize ait olan kültürel değerimizi öğrendiler hem de ailece hoş sohbetler ederek geçmişle bugünü karşılaştırmış oldular”. (Ö1)

4. Tartışma ve Sonuç

Somut olmayan kültürel mirası, sınıf öğretmeni adaylarının düşüncelerine göre değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmadaki bulgular doğrultusunda elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde; araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarının önemli bir kısmının somut olmayan kültürel miras kavramına yabancı olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının büyük bir kısmının somut olmayan kültürel miras denildiğinde kavramı; kültürel mirasın bir parçası şeklinde tanımladıkları görülmüştür. Bununla birlikte kültürün somut olmayan yönü, nesilden nesile aktarılan gelenek gibi farklı cevaplar da verilmiştir. Kültürel miras; yalnızca değerli bir halinin, nitelikli karagöz tasvirlerinin ya da oyalı bir yazmanın korunmasını değil, aynı zamanda onları üreten, yaşatan ve kuşaktan kuşağa aktaran bilgi, gelenek ve birikimin bütün öğeleriyle korunmasını amaçlamaktadır (Oğuz, 2013, s. 11). Öğretmenlerin somut olmayan kültür aktarımına ilişkin yapacakları her türlü etkinlik öğrencilerin sahip oldukları kültürel birikimi tanıma, anlama ve bu mirası koruması adına bir köprü vazifesi görecektir. Bu nedenle farklı alanlardan olan öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel mirasa yönelik düşünceleri bu kavramın gelecek kuşaklara aktarılması açısından önem arz etmektedir. Alanyazında daha önce sosyal bilgiler öğretmeni adaylarıyla yapılan çalışmalarda da (Avcı ve Memişoğlu, 2016; Akhan, 2014; Azrak ve Yalçınkaya, 2020; Demirezen ve Aktaş, 2020) öğretmen adaylarının somut olmayan kültürel miras kavramını ve bu kavrama ait unsurları açıklayabildikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazındaki bu çalışmalar; araştırmamızın bu sonucunu destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılan sınıf öğretmeni adayları somut olmayan kültürel mirasın aktarım sürecine ilişkin görüşlerinde ilk sırada halk hikâyeleri, destanlarımız, masallar, atasözlerimiz gibi sözlü anlatımlardan Türkçe dersi kapsamında daha fazla faydalanmak gerektiği düşüncelerini dile getirmişlerdir. Somut olmayan kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarımı sürecinde çocukların özenli ve doğru bir yaklaşımla eğitilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Kültürümüzün en önemli unsurlarından biri de sözlü anlatımlardır. Halk edebiyatı unsurları kapsamına giren bu türler; çocukların kelime ve kavram öğrenmelerinde kolaylıklar sağlarken; psiko-sosyal ihtiyaçlarını karşılamada ve nesiller arası sağlıklı iletişimin kurulmasına ve kültürel etkileşime katkı sağlamaktadır (Çakır, 2018: 144). Bu nedenle, Türkçe derslerinde kullanılabilecek sosyal, tarihsel ve kültürel boyutları da olan bu türlerin nesilden nesile etkisinin sürdüğü gerçeği göz ardı edilmeden çocuklara öğretilmesi ve aktarılması somut olmayan kültürel mirasın pratikte yaşaması ve aynı zamanda yaşatılması adına önem arz etmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları Türkçe derslerinde somut olmayan kültürel miras aktarımının geleceğimize bırakabileceğimiz bir miras olduğu ve yüzyıllar boyunca kültürel devamlılık sağladığı için önemli olduğu görüşünü ifade etmişlerdir. Börekçi (1999, s. 534), toplumların yaşanmışlıklarının ve deneyimlerinin ancak yeni nesillere aktarıldığında kültüre dönüştüğüne dikkat çekmektedir. Alanyazındaki araştırmacılar da (Akhan,2014; Ramsey, 2006) çocukların kendi iç dünyasını tanıyabilmesi ve kimlik gelişiminin sağlanması için somut olmayan miras aktarımının önemi üzerinde durmuşlardır. Her ülkede eğitimin yüklendiği sorumluluk ve görevler bulunmaktadır. Bunlar arasında kültürel kimliği keşfetme, çocukları ve ergenleri bu kimlikle toplumlarındaki yerlerini almaya hazırlama yer almaktadır (San, 1991: 261). Türkçe Dersi Öğretim Programı incelendiğinde ise (MEB, 2019: 8), Türkçe dersinin özel amaçlarından biri olan; “Öğrencilerin, millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal değerlere önem vermelerinin sağlanması, millî duygu ve düşüncelerinin güçlendirilmesi” ifadesi ile de millî bilincin kazandırılması noktasında kültürel miras eğitiminin öneminin vurgulandığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları, Türkçe dersi kitaplarında gösteri sanatlarını anlatan metinlere ve milli-manevi değerlere yönelik metinlere ağırlık verilmesi gerektiği görüşünü belirtmişlerdir. Çarkıt (2019), gerçekleştirdiği bir araştırmada ders kitaplarının niteliğinin hedef kazanımlara ulaşma noktasında önemli bir faktör olduğunu belirtmiştir. Kültürel unsurların aktarımı sürecinde de bu görüş oldukça manidardır. Türkçe dersleri çok yönlü bir ders olduğu için ders kitaplarına seçilecek her metin çocukların kültüre yönelik bakış açılarında önemli bir etki yaratacaktır. Türkçe ders kitaplarının kimlik inşası başta olmak üzere millî duyarlılığın oluşması süreciyle birlikte kültür aktarımında da işlevsel bir rolü bulunmaktadır (Ünveren Kapanadze, 2018). Türkçe dersi Öğretim Programı'nın temalara ilişkin açıklamalar bölümünde; Millî Kültürümüz temasının her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu tutulmuştur. Bu tema ile ilgili hazırlanacak kitaplarda aile, bayrak, büyüklerimiz, dini bayramlar, gelenekler, geleneksel sporlar, insan ilişkileri, kültürel miras, mekânlar, millî bayramlar, şehirlerimiz, sıra, tarihi mekânlar, tarihi şahsiyetler, tarihi eserler, Türkçe, Türk kültürü, vatan, yurdumuz vb." (MEB, 2019) konu önerilerine yer verilmiştir. Başta Türk kültürü olmak üzere kültüre ait birçok unsuru barındıran bu konuların olduğu metinler ile çocuğun çok yönlü bir benlik gelişimine önemli katkı sağlaması beklenmektedir. Kolaç'ın (2009) yaptığı araştırmada ilkökul Türkçe ders kitaplarının sadece %11'inde kültürel değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla Türkçe derslerinin somut olmayan kültürel mirasa ait unsurlarla sıkı bir ilişki içinde olduğu düşüncesinden hareketle Türkçe ders kitaplarındaki metinlerde ve etkinliklerde somut olmayan kültürel miras unsurlarına daha fazla yer verilmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırmada sınıf öğretmeni adayları somut olmayan kültürel mirası aktarım sürecindeki katkılarını, örnek rol model davranışlar ve kültür aktarımı ile ilgili doğru örnekler sunma olarak belirtmişlerdir. Hiçbir meslek grubu tek başına kültürü temsil edemediği hâlde, öğretmenler kültürü temsil eden kişiler olarak öğrencilerin sosyalleşmesinde ve kültür aktarımında çok önemli bir yere sahiptirler (Köse ve Demir, 2014). Öğretmenlerin somut olmayan kültürel miras aktarımında en önemli rolünün yaparak ve yaşayarak öğrencilere rol model olacak davranışlar sergilemesidir. Eğitim sürecinde öğretmenlerin davranışları söylediklerinden daha çok önem taşır (Yener, 2011). Özellikle ilkökul döneminde öğrenciler, gözlem ve taklit yoluyla öğrendikleri için onlara doğrudan anlatım yerine olumlu davranışlar sergilemek daha etkili olabilmektedir. Bu nedenle temel eğitim kademesinde görev yapan öğretmenlerin öğrencinin gözünde önemli bir rol model olduğu düşüncesi unutulmamalıdır. Bu bağlamda somut olmayan kültürel miras aktarımında sınıf öğretmenlerinin görevi çocuğun aileden edindiği kültürel mirası pekiştirmek ve ona yeni kültürel farkındalıklar sağlamak olmalıdır.

Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel mirasın korunması noktasında öğrencilere somut olmayan kültürel mirasa karşı duyarlı olma ve bu unsurları koruma şeklinde bilgiler verdiği belirlenmiştir. Ekici (2004), küresel dünyada hızlı bir şekilde yok edilerek tüketilen ve yeni nesil tarafından benimsenmeyip korunmayan bir mirasın eski binalar gibi kendiliğinden yıkılıp yok olmaya mahkûm olduğunu ifade etmiştir. Bugünün çocuklarına, ilkökuldan yükseköğretime kadar eğitim yolu ve öğretmenler aracılığıyla, somut olmayan kültürel mirasın korunma sorumluluğu verilerek bu konuda toplum bilinci artırılabilir (Öztürk, Güngör ve Ogelman, 2021). Bu açıdan bakıldığında somut olmayan kültürel mirasın aktarımına ilişkin öğretmenlerin yapacağı her bir bilgilendirme ve duyarlık oluşturma çalışmaları çocukların zihninde derin izler bırakarak bu mirasın sürekliliğinin sağlanmasında çok önemli bir işlev üstlenecektir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları somut olmayan miras unsurlarını öğrencilere fark ettirmeye yönelik birtakım öneriler sıralamışlardır. Bu öneriler arasında sınıfta ve evde uygulamalı etkinlikler yapılması, kültürel unsurların olduğu yerlere gezi düzenlenmesi ya da bu unsurları anlatan film/belgesellerin sınıfta izletilmesi bulunmaktadır. Sağ (2018), somut olmayan kültürel miras aktarımına ilişkin etkinlik temelli öğretim uygulamalarının sonuçlarını incelediği çalışmasında, etkinlik temelli uygulamalar ile öğrencilerin somut olmayan kültürel mirasa ilişkin farkındalıklarında gözle görülür bir değişim olduğu sonucuna ulaşmıştır. Y yaparak ve yaşayarak öğrenme düşüncesinden hareketle sınıf öğretmenlerinin süreçte farklı yöntem ve tekniklere başvurması; çoklu öğrenme ortamları oluşturması; nitelikli çizgi/animasyon film ve belgeseller izletmesi ile çocukların somut olmayan kültürel mirasımıza ait unsurları tanıyıp benimsemeleri adına faydalı olacağı söylenebilir.

Netice itibarıyla bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının somut olmayan kültürel miras aktarımını önemsedikleri ve bu amaçla Türkçe derslerinde hem sınıf içinde hem de sınıf dışında farklı uygulamalar yapmanın doğru bir yaklaşım olduğu; Türkçe ders kitaplarında somut olmayan kültürel mirasa ait unsurların yer aldığı metinlerin daha fazla olması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu çalışmada sonucunda elde edilen bulgulara yönelik şu önerilerde bulunulabilir:

- Eğitim fakültelerinde somut olmayan kültürel mirasa yönelik farkındalık oluşturacak etkinlikler gerçekleştirilebilir.
- Öğretmen eğitiminde kültür aktarımını konu edilen seçmeli veya zorunlu dersler konulabilir. Ayrıca bu derslerin somut olmayan kültürel miras ile ilgili bilgi ve düşüncelerinde farklılığa yol açmadığının incelendiği deneysel çalışmalar yapılması önerilebilir
- Öğretmen adaylarının bu yöndeki ihtiyaçlarını belirleyecek ölçme araçları geliştirilebilir.

5. Kaynakça

- Akhan, N. E. (2014). Sosyal bilgiler derslerinde somut olmayan kültürel miras öğretimi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(3), 722-736.
- Avcı, M., & Memişoğlu, H. (2016). Kültürel miras eğitimine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri. *Elementary Education Online*, 15(1), 104-124.
- Azrak, S., & Yalçınkaya, E. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin tarihi kültürel miras eğitimine ilişkin görüşleri (Denizli şehri örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1307-1320.
- Börekçi, M. (1999). Kültür-dil-edebiyat bağlamında Türk kültürü-Türkçe ve Türk edebiyatı. *Türk Dili*, 570, 532-538.
- Copeland, T. (2006). *European democratic citizenship, heritage education and identity*. Strasbourg, France: Council of Europe.
- Çakır, R. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk halk sanatı-edebiyatı unsurlarını öğrenmeleri ve aktarımları. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 24(94), 143-160.
- Çarkıt, C. (2020). Ortaokul Türkçe derslerinde kültür aktarımına yönelik uygulamalar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(3), 1380-1389.
- Çulha Özbaşı, B. (2014). *İlköğretim sosyal bilgiler derslerinde kültürel miras eğitimi*. M. Safran (Ed.), *Sosyal bilgiler eğitimi içinde* (ss. 743-762). Ankara: Pegem Akademi.
- Demirezen, S., ve Aktaş, G. (2020). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin somut olmayan kültürel miras öğretimine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 413-434.
- Ekici, M. (2004). Bir sempozyumun ardından: somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi. *Milli Folklor*, 16(61), 5-13.
- Güler, A., Halicioğlu, M. B. & Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma* (Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürel, D. (2018). *SOKÜM Etkinliklerinin 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güvenç, B. (2018). *Kültürün abc'si*. 8. Baskı. İstanbul: YKY Yay.
- Hunter, K. (1988). *Heritage education in the social studies*. Bloomington, IN: Information Analysis.
- Kirshenblatt-Gimblett, B. (2004). Intangible heritage as metacultural production. *Museum international*, 56(1-2), 52-65.
- Kolaç, E. (2009). Somut olmayan kültürel mirası koruma, bilinç ve duyarlılık oluşturmada Türkçe eğitiminin önemi. *Milli Folklor*, 21 (82), 19-31.
- Köse, M. & Demir, E. (2014). Öğretmenlerin rol modeli hakkında öğrenci görüşleri. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4 (1): 08-18, 2014.
- Millî Eğitim Bakanlığı (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.
- Oğuz, Ö. (2013). *Somut olmayan kültürel miras nedir?*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Oğuzkan, A. F. (1993). *Eğitim terimler sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Öztürk, H. M., Güngör, H., & Ogelman, H. G. (2021). Okul öncesi dönemde kültürel miras eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri: Denizli ili örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 175-203.
- Patrick, J. (1988). *Historic preservation and the school curriculum*. Speeches/Meeting Papers, Bloomington, IN.
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (2. Baskı). (Çev. Ed. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Ramsey, P. G. (2006). *Early childhood multicultural education* In B. Spodek ve O. N. Saracho (eds.), *Handbook of research on the education of young children* (pp. XVI, 600 s.: fg.). Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum.

- San, İ. (1990). Eğitimde Yaratıcı Drama, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 573-583.
- Sağ, Ç. (2018). *İlkokul sosyal bilgiler dersinde somut olmayan kültürel miras eğitime yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması* (Yüksek lisans tezi). Bartın, Bartın Üniversitesi.
- Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi. (2003). 10.02.2021 tarihinde <https://ich.unesco.org/doc/src/00009-TR-PDF.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) (2018). *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi*. Erişim adresi: <http://www.unesco.org.tr/Pages/181/177>
- UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) (2019). *İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Türkiye Temsili Listesi*. <http://www.unesco.org.tr/Pages/126/123/UNESCO%C4%B0nsanl%C4%B1%C4%9F%C4%B1n-Somut-Olmayan-K%C3%BClt%C3%BCrel-Miras%C4%B1-Temsili-Listesi> adresinden 20.01.2021 tarihinde alındı.
- Ünveren Kapanadze, D. (2018). Dil ve kültür aktarımında işlevsel bir araç olarak ders kitapları: Türkçe ders kitapları örneği. *Electronic Turkish Studies*, 13(27).
- Yener, F. (2011). Sorunlu öğrenci davranışlarının çözümünde yönetici ve öğretmenlerin rol model davranışlarının önemi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, Yüksek Lisans Tezi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2017). *Durum çalışması araştırması uygulamaları*. (Çev. İ. Günbayı). Ankara: Nobel Yayınları.